

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г.А. Понятие адаптации и его значение для психологии личности / Г.А. Балл // Вопросы психологии. – 1989. – № 1. – С. 92–103.
2. Большой психологический словарь: 4-е изд., расширенное / [Сост. и общ. ред. Б.Г. Мещеряков, В.Н. Зинченко]. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА; СПб.: Прайм – ЕВРОЗНАК, 2009. – 811 с.
3. Березин Ф.Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека. – Л.: Наука, 1988. – 270 с.
4. Булах І.С. Суб'єктивні аспекти шкільної дезадаптації підлітків / І.С. Булах// Психологія: збірник наукових праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 1998. – Вип. 1. – С. 69–70.
5. Мороз О.Г. Професійна адаптація молодого вчителя: Навчальний посібник. – К., 1980. – 94 с.
6. Назарук О.М. Вікові особливості розуміння особистого досвіду: автореферат дис. канд. психол. наук: 19.00.07 /– К.,: О.М. Назарук – Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України.2004. – 22 с.
7. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие/ [ред.-ост. Д.Я. Райгородский]– Самара: Издательский Дом «Бахрах». – 1998. – 672 с.

УДК 371.134

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Коржавих І.М., Юришева Л.В.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради*

У статті розглядається проблема підвищення професійної компетентності майбутнього вчителя мистецьких дисциплін на заняттях диригування та шляхи досягнення необхідного рівня знань, умінь і навичок студентів за умов оволодіння кожного з дисциплін диригентсько-хорового циклу з усвідомленням їх взаємодії.

© Коржавих І.М., Юришева Л.В., 2014

Ключові слова: професійна компетентність, вчитель мистецьких дисциплін, хоровий клас, вокально-хорові навички, художня інтерпретація, репертуар.

ПОВЫШЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ДИСЦИПЛИН

Коржавых И.Н., Юрышева Л.В.

В статье рассматривается проблема повышения профессиональной компетентности будущего учителя художественных дисциплин на занятиях дирижирования и пути достижения необходимого уровня знаний, умений и навыков студентов в условиях овладения каждой из дисциплин дирижерско-хорового цикла с осознанием их взаимодействия.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, учитель художественных дисциплин, хоровой класс, вокально-хоровые навыки, художественная интерпретация, репертуар.

IMPROVING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF ART DISCIPLINES

Korjavyh I.M., Urisheva L.V.

The article deals with the problem improving the professional competence of future teachers of art disciplines in conducting classes and ways to achieve the required level of knowledge and skills of students in mastering on each discipline conducting and choral cycle with awareness their interaction.

Key words: professional competence, teacher artistic disciplines, choral class, vocal and choral skills, artistic interpretation, repertoire.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття відбувається переорієнтація оцінки результату педагогічної освіти з понять «підготовленість», «освіченість», «загальна культура» на поняття «компетенція», «професійна компетентність» майбутнього вчителя. Відповідно, фіксується компетентнісний підхід до професійної педагогічної освіти. У контексті Болонського процесу використання подібного підходу може сприяти подоланню традиційних когнітивних

орієнтацій професійної педагогічної освіти, новому баченню змісту освіти, його методів і технологій.

Стан музичної освіти та виховання в наш час потребує розробки проблем підвищення професійної компетентності вчителя. Учитель мистецьких дисциплін – центральна, часто єдина фігура в усьому багатоманітному процесі шкільної музично-просвітницької роботи. Його ініціатива, ентузіазм, професійна кваліфікація фактично вирішують долю музичного виховання в школі, успіх або неуспіх усієї справи. Саме вчитель музичного мистецтва покликаний формувати високі художні смаки, різносторонні музичні інтереси школярів.

На нашу думку, однією з найважливіших у структурі професійної компетентності вчителя є організаційна компетентність, сформованість якої дасть можливість майбутнім учителям належним чином організовувати як діяльність учнів, так і свою власну. Успішність розв'язання цих питань залежить від сформованості музично-виконавської компетентності, яка в складній інтегративній структурі професійної компетентності вчителя музичного мистецтва є провідною.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Фахова підготовка майбутнього вчителя мистецьких дисциплін пред'являє особливі вимоги до формування його майстерності. Розкриваючи складність цієї підготовки, Б. Асаф'єв зазначив, що вчитель музики має бути «теоретиком і регентом, а також музичним істориком і музичним етнографом, виконавцем, котрий володіє інструментом, щоб бути готовим спрямувати увагу в різні боки» [5, 65]. Ця тема фрагментарно висвітлюється в публікаціях Е. Абдулліна, А. Авдієвського, О. Апраксіної, Л. Арчажнікової.

Слід зазначити, що освітній процес на музично-педагогічних та мистецьких факультетах закладів вищої педагогічної освіти спирається на широкий спектр музично-теоретичних дисциплін та дисциплін диригентсько-хорової підготовки.

Таким чином, для підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва необхідно постійно та цілеспрямовано розвивати музикознавчі та виконавські якості разом з диригентсько-хоровою підготовкою.

Мета статті – висвітлення методичних аспектів підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців з музичного мистецтва, формування готовності майбутнього вчителя мистецьких дисциплін до професійної діяльності в процесі вокально-хорової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Вокально-хорова діяльність, як будь-яке явище, постає цілісною системою з доцільною організацією всіх структурних компонентів. Осмислення сутності структурних компонентів діяльності, їхнього взаємозв'язку та взаємозалежності знаходиться в основі методичної оснащеності вчителя-професіонала, забезпечуючи усвідомлену реалізацію виконуваної діяльності.

Професійна компетентність майбутнього фахівця означає інтелектуальну, психологічну, моральну функціональну готовність його до педагогічної діяльності. Фахова компетентність учителя мистецьких дисциплін, який здобуває диригентсько-хорову підготовку, означає готовність фахівця здійснювати музичний розвиток школярів засобами вокально-хорового співу. Тому фахову компетентність майбутніх учителів мистецьких дисциплін, які здобувають диригентсько-хорову підготовку, безпосередньо пов'язуємо з конкретним змістом і характером їхньої професійної (педагогічної) діяльності.

Обсяг необхідних для цього знань і практичних умінь (фахової компетентності) вони мають набути саме в процесі диригентсько-хорової підготовки. Навички диригування, знання особливої системи рухів рук дозволяють учителю моделювати музичний образ і втілювати його в різному конкретному звучанні.

Професія вчителя музичного мистецтва – одна з найскладніших для педагога-музиканта. Складність полягає, перш за все, у тому, що вимагає від фахівця універсальності, бо, крім знань у галузі методики вокально-хорової роботи з дітьми, учитель музичного мистецтва має добре володіти інструментом, бути широкоосвіченою людиною не тільки в галузі музики, але й інших мистецтв. Він має уміти образно та доступно донести до школярів найважливіші закономірності музичного мистецтва. Але найголовніше – учитель має любити дітей і музику, уміти спілкуватися з класом, творчо ставитися до процесу музичного виховання.

Підвищення професійної компетентності майбутніх учителів мистецьких дисциплін може бути здійснене саме в хоровому класі. Тут студенти знайомляться з хоровими творами в їх реальному звучанні. Виразні засоби хорової партитури (темброві краски партій, виразність унісону, динамічність вокальної поліфонії, виразність хорового речитативу і т. інш.) більш різносторонньо і конкретно можна вивчити тільки в хоровому класі, в якості хорового співака. При співі в хорі студент набуває можливостей орієнтуватися в загальній хоровій звучності, чути всі голоси, їх особливості, якості та співвідношення.

Розучування нового твору з хором включає: виразний показ твору (гра на інструменті або спів самого керівника); пояснювальне слово про твір; сольфеджування, роботу з окремими партіями, відпрацювання правильного дихання, звукоутворення, ритму, роботу над окремими важкими місцями, налагодження строю й ансамблю, фразування; інтерпретацію твору, роботу над стилем виконання, використання всіх засобів музичної виразності для повноцінної передачі художнього образу твору.

Для диригентсько-хорової підготовки майбутнього фахівця важливо дотримуватись принципу створення індивідуально-психологічного комфорту студента на заняттях. Це означає, що навчальний процес має бути організований і проведений так, щоб забезпечити мотивацію навчання та позитивне емоційне ставлення до нього. Такий стан досягається шляхом зняття будь-яких психологічних бар'єрів, створення безконфліктного середовища, в якому кожен почував би себе комфортно, обстановки, що виключає виникнення почуття страху за невдале слово або дію. Слід зазначити, що основною рушійною силою для створення вище вказаних умов є комплекс протиріч, з якими стикається студент при засвоєнні предметів диригентсько-хорового циклу:

- протиріччя між творчими здібностями особистості студента та вибором професії не за покликанням, низьким рівнем суб'єктивної спрямованості в оволодінні своєю фаховою діяльністю та високими суспільними вимогами педагога до індивідууму;

- протиріччя між обдарованістю кожного студента, його виявленням з точки зору особистісної й соціальної значущості та максимально можливим талантом викладача нового типу;

- протиріччя між прагненням до самостійної роботи та дефіцитом чітких уявлень про це у викладача, системою педагогічної освіти в традиційних для ВНЗ формах та інтенсивно-новітніми моделями сучасної підготовки майбутнього фахівця.

Виходячи з цього, ми пропонуємо наступну модель створення педагогічних умов для підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців та нейтралізації численних негативних психологічних факторів для студентів, що виникають під час опанування ними своєї діяльності: опора на самоконтроль, самооцінку, самоаналіз; динамічний характер, відкритість і гнучкість змісту програм хорознавства, диригування, хорового класу та практикуму роботи з хором, їх поступове, наростаюче ускладнення; гарна методична оснащеність процесу диригентсько-хорової підготовки, наявність потрібної методичної, спеціальної, загальнонаукової літератури, фонохрестоматій, наочних посібників, методичних рекомендацій, різноманітного дидактичного матеріалу з предметів хорознавства, диригування, хорового класу та практикуму роботи з хором.

Висновки. Значним резервом підвищення професійної компетентності майбутніх учителів мистецьких дисциплін, якості учбово-виховного процесу є міжпредметний зв'язок диригування з суспільно-педагогічними, музично-теоретичними, виконавчими дисциплінами. Вони сприяють засвоєнню знань, формуванню навичок і вмінь, необхідних для успішного пізнання та виконавчого втілення хорових творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллин Е.Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования / Е. Б. Абдуллин. – М. : Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
2. Авдієвський А.Т. Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження / А.Т. Авдієвський. // Мистецтво у школі: зб. ст. упор. І.М. Гадалова. – К. : УДПУ, 1996. – Вип. І. – С. 80 – 83.
3. Апраксина О. Из истории музыкального воспитания в школе / Музыкальное воспитание в школе. – Сост. О. Апраксина // сб. ст. в помощь учителям школ, руководителям детских хоровых коллективов. Вып. 9. – М., «Музыка», 1974. – 39 с.